

Ilkka Group myi Kuusamon Seudun ja Kotikulmilla lehden sekä painotalo Botnia Print Oy Ab:n koko osakekannan Kaleva Medialle

ILMOITA: Myy, vuokraa, onnittele! Tee ilmoitus helposti täältä »

Paikallisuutiset

Törmäsenvaaran Törmästen esi-isä varmistui DNA-tutkimuksen avulla

Törmäsen sukuseurassa ei saatu asiakirjoja tutkimalla varmaa vastausta kysymykseen, kuka oli Kuusamon Törmäsenvaaralle tulleen Heikki Törmäsen (1690–1764) esi-isä ja mistä hän oli lähtöisin. Avuksi otettiin DNA-tutkimus, jolla vanha arvoitus viimein ratkesi.

Henri Ruuska

Kuusamon Seutu

Pe 5.1.2024 klo 6:00

KUUNTELE

Leena Takkinen Törmäsen sukuseurasta on innoissaan vanhan arvoituksen ratkettua. Kuva: Henri Ruuska

Törmäsen sukuseurassa ei saatu asiakirjoja tutkimalla varmaa vastausta kysymykseen, kuka oli Kuusamon Törmäsenvaaran tulleen **Heikki Törmäsen** (1690–1764) esi-isä ja mistä hän oli lähtöisin.

Loppuvuodesta geneettisen DNA-testin tulos vahvisti lopulta asiakirjoihin pohjautuneen olettamuksen, että Heikin isä oli **Heikki Heikinpoika** – syntyjään Rovaniemen Halvarin talosta – joka oli avioitunut Törmäsen talon leskiemännän Elinan kanssa vuoden 1690 tienoilla. Asiakirjamerkintöjen mukaan pariskunta oli häipynyt vuoden 1700 tietämillä Rovaniemeltä Lapinmaahan, johon myös Kuusamo tuolloin kuului.

Vuosikausien ajan Heikki Heikinpoika Törmäsen alkuperästä oli liikkeellä useita teorioita ja näkemyksiä, joita on myös julkaistu vanhemmissa kuusamolaisissa sukuluetteloissa.

Sukuseurasta kerrotaan, että selvitystyötä vaikeutti se, että Kuusamoa koskevat varhaisimmat ja vähäiset asiakirjat ovat pääosin katsottavissa vain Kansallisarkiston toimipisteellä, ja lisäksi se, että Kuusamon vanhimmat kirkonkirjat ovat palaneet. Selvitystä varten tutkailtiin myös Rovaniemen aineistoja sekä Pohjanmaata koskevaa historiakirjoitusta.

Lähdeaineistojen läpikotaisen perkauksen jälkeen ainoaksi vartenotettavaksi vaihtoehdoksi jäi, että Heikki Törmänen voisi olla lähtöisin Rovaniemen Halvarin talosta. Tulosta ei voitu varmistaa lopullisesti, sillä siihen ei ollut lähdeaineistossa ainoatakaan suoraa viittausta.

Mitä tehdä, kun sukututkijan asiakirjalähteet loppuvat ja haluttaisiin selvittää suvun varhaisimpia alkujuuria ja lähtöseutua? Tällöin otetaan avuksi geneettinen sukututkimus eli DNA-testit, jotka perustuvat siihen, että lapsi perii geeninsä biologisilta vanhemmiltaan, puoliksi kummaltakin. Geenit kantavat mukanaan tietoa esivanhemmista.

DNA-testejä on kolmenlaisia. Yleisin on niin kutsuttu serkkutesti, joka kertoo, ketkä testatuista jakavat yhteisiä geenejä, jotka on saatu joko isän tai äidin tai molempien vanhempien kautta. Tämän testin avulla etsitään lähisukulaisuuksia, joita yleensä voi löytää luotettavasti vain neljän tai viiden sukupolven päähän. Kaukaisemmatkin sukulaiset näkyvät testin tuloksissa osumina, mutta on vaikeaa tai jopa mahdotonta selvittää, mitä kautta he ovat testatulle henkilölle sukua.

Serkkutestistä poikkeavat suoran isälinjan ja suoran äitilinjän geenitestit, joiden avulla isä- tai äitilinjaa voidaan seurata hamaan historian hämärään asti. Tämä on mahdollista, koska poika saa Y-kromosominsa kopiona aina isältään (isälinjainen Y-DNA testi) ja jokainen lapsi saa solujen mitokondriot kopioina aina äidiltään (äitilinjainen mtDNA-testi). Geenien kopioitumisessa tapahtuu mitättömän pieniä muutoksia – mutaatioita, jotka toimivat sukuhaaran "korvamerkinä", joilla sukuhaarat eroavat toisistaan.

Isälinjan testeistä tarkin on nimeltään BIG Y-700, jonka tuloksena saadaan niin kutsuttu päätehaplo, joka on ainoa DNA-testituloksena, joka voidaan sijoittaa tarkasti ja pysyvästi geenisukupuuun.

Kuusamon Heikki Törmäsen kolmesta poikalinjasta oli teetetty jo aiemmin suoran isälinjan Y-DNA-testit, mutta tuloksiin ei ilmaantunut lähisukulaisia, sukuseuralta kerrotaan. Tänä syksynä lupaava osuma löytyi, ja sukulaisuuden läheisyyden varmistamiseksi testi korotettiin sukuseuran avustuksella tarkimmaksi mahdolliseksi testiksi eli BIG Y-700:ksi.

Muutama viikko Törmäsen sukuseurassa elettiin jännittäviä aikoja odotellessa DNA-testituloksen valmistumista.

Testin tuloksena oli täsmälleen sama päätehaplo, minkä Kuusamon Heikki Törmäsen poikalinjat olivat jo aiemmin saaneet, mikä tarkoittaa, että testihenkilöillä on sadan prosentin varmuudella ollut yhteinen esivanhempi.

Rovaniemeläisen Namba-suvun jälkeläisten polveutuminen Matti Heikinpoika Halvarista (s.n. 1650, k. 1697) on aukottomasti jäljitettävissä asiakirjalähteistä. DNA-testi varmisti, että Kuusamon Törmäsenvaaran asuttaja Heikki Heikinpoika Törmäsen (1690–1764) isä oli Heikki Heikinpoika Halvari eli Törmänen (s.n. 1650–60, k. mahdollisesti 1720–30).

Matti ja Heikki Heikinpoikien isä oli rovaniemeläinen Heikki Matinpöika Halvari (s.n. 1630, k.n. 1700), joka on sekä Kuusamon Törmäsenvaaran Törmästen että Rovaniemen Namba-suvun yhteinen esivanhempi.

Kuusamon Törmäsenvaaran asuttivat 1720-luvun alussa Heikki Heikinpoika Törmänen (1690–1764) ja hänen puolisonsa Marketta Juhontytär Määttä (1697–1767). He ovat kaikkien Kuusamon Törmäsenvaaran Törmäsen talosta versoneiden sukuhaarojen kantavanhemmat.

Törmäsen sukuseurassa ollaan innoissaan arvoituksen ratkaisemisesta, kertoo varapuheenjohtaja **Leena Takkinen**. Hän kertoo, että tutkimuksen tulokset olivat olleet puheenaiheina joulupöydissä, ja sukuseuran seuraavassa yhteisessä kokouksessa vuonna 2025 niitä esitellään koko porukalle.

Geneettinen sukututkimus ja sen kautta saatava faktatieto on Takkisesta hyvin mielenkiintoista.

– Meidän perheessä meillä kaikilla on vähän sellainen taipumus tavoitella täydellisyyttä. Me halutaan käydä asiat läpi niin moneen kertaan, että voidaan olla oikeasti varmoja siitä, että näin se on, hän naurahtaa.

Törmäsen sukuseura ry perustettiin vuonna 2002. Kuusamolainen **Terttu Törmänen** oli perehtynyt sukunsa vaiheisiin jo 1980-luvulla, mutta yhdistyksen perustamisen myötä tutkimukseen saatiin vauhtia.

Myös Leena Takkinen on tehnyt teoreettista sukututkimusta jo vuodesta 1989, ja yhdistyksessä hän on ollut mukana alusta asti.

– Sukupuussa oli aluksi vain kolme mieslinjaista haaraa, mutta nyt niitä on tiedossa jo viisi, Takkinen kertoo.

Viime vuosikymmeninä sukututkimusharrastus on muuttunut paljon, sillä DNA-tutkimusten mukaantulon lisäksi nykyään merkittävä osa kirkonkirjoista ja muista sukututkimuksen peruslähteistä on saatavilla digitoituna. Esimerkiksi Suomen sukututkimusseuran nettisivuille on koottu lähteitä, joilla kuka tahansa pääsee alkuun.

Leena Takkinen esitteli toista kahdesta vanhasta sukupuusta, jotka oli laatinut Terttu Törmänen 80-luvulla, ennen sukuseurayhdistyksen perustamista. Se alkaa vuodesta 1690 ja ulottuu 1960-luvulle asti. Kuva: Henri Ruuska

PAIKALLISUUTISET